

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813
IJSR 2016; 2(3): 69-76
© 2016 IJKS
www.kannadajournal.com
Received: 13-04-2016
Accepted: 14-05-2016

Dr. Meenakshi Bali
Associate Professor and Research Guide, HKES's M.S.I. Degree College of Arts, Science & Commerce, Aiwani-E-Sahi, Kalaburagi-585102, Karnataka, India

ಕನ್ನಡಿ ಕಾಯಕದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣ

Dr. Meenakshi Bali

ಕನ್ನಡಿ ಕಾಯಕದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ;

ಕನ್ನಡಿ ಕಾಯಕದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಎಂಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ ಶರಣನ ಕುರಿತು ಈ ವರೆಗೆ ಗಂಭೀರ ಅಧ್ಯಯನಗಳೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಬಸವಾದಿ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳ ಕುರಿತು ನಾವು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವೈಭವಿಕರಿಸುತ್ತ ಸ್ವ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ವಿರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಹೊರತು ಅವರ ಬದುಕು, ಸಂಘರ್ಷ ಕುರಿತು ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. 12 ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಚಳವಳಿಯೂ ಎಲ್ಲಂದರಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು ಶರಣತತ್ವವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತವೆಂದೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಜೀವಪರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಲೇ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗುವ ಕ್ಷಮತೆ ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಅದು ಯಾವತ್ತೂ ಪೂರ್ಣ ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಳವಳಿಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೊರತು ಅಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬದಲಾಗುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಧಾರಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿಯುತ್ತವೆ. ಬದಲಾದ ಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಬಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧ ಮಾನವಾಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಅರಳಿ ನಿಂತಿರುವ ಕೆಲವೆ ಜಾಗತಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಚನ ಚಳವಳಿಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ವಚನಕಾರರು ಅಂದು ಮೌಲಿಕರಿಸಿದ ಕೆಲವು ತತ್ವಾಚರಣೆಗಳು ಇಂದು ಜಡ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಾಗಿವೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಸಮಾಜವು ಎಷ್ಟೇ ಜೀವಪರವಾದ ತತ್ವ ಪ್ರಣಾಲಿಗಳನ್ನಾದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ದುರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಲಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಚನ ಚಳವಳಿಯು ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿ ಎಷ್ಟೇ ಸ್ಫುಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾಲದ ಕಸದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದ ಅನೇಕ ಆಚರಣೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾಲಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಇಂದು ಗತಾನುಗತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಾಗಿ ಕೊಳೆತು ನಾರುತ್ತಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಆ ಕಾಲದ ಕಾಣ್ಕೆಗಳು ಇಂದು ಪುನಃ ಪರಿಷ್ಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾದ ಜರೂರಿ ಇದೆ. ಪರಿಷ್ಕರಣಕ್ಕೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಅವಕಾಶ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೇ ಈ ಚಳವಳಿಯ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಚನ ಚಳವಳಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಿದೆ. ಜಾಗತಿಕ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಾದಿಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅದ್ವಯಧಾರೆಯನ್ನು ಇವತ್ತಿಗೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ವೇದ, ಆಗಮ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಶಂಕರ, ರಾಮಾನುಜ ಮುಂತಾದ ವೈದಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಹಿಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಾಜಕಾರಣವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವಾಗಲೂ ವಚನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕು.

ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ವಚನ ಚಳವಳಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಇನ್ನುವರೆಗೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ವಚನಕಾರರ ಬದುಕು, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅವರ ಪರಂಪರೆ, ಪಲ್ಲಟಗಳ ಕುರಿತು ಗಂಭೀರವಾದ ವಿವೇಚನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ವರೆಗೂ ವಚನ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಹಂತದ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಪಾದನೆ, ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ನಡೆದಿವೆ. ಶರಣರ ಕುರಿತು ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕಾದಿಗಳು ಕಟ್ಟಿದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ, ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಕಾರರ ನಾಟ್ಯೀಕರಣದ ಪ್ರಯತ್ನ. ಕರಸ್ಥಲದ ವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ, ಕಲ್ಲುಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವ ಮುಂತಾದವರ ಸಂಪಾದನೆ, ಸ್ಥಲಕಟ್ಟಿಗನುಸಾರ ವಿಂಗಡಣೆ ಇವೆಲ್ಲವು ಆ ಯುಗಮಾನದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಮಿತಿಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆ ಇಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆಯಷ್ಟೇ. ಮುಂದುವರೆದು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಮಾನದ ವಿಸ್ತೃತ ಜಾಗತಿಕ

Correspondence
Dr. Meenakshi Bali
Associate Professor and Research Guide, HKES's M.S.I. Degree College of Arts, Science & Commerce, Aiwani-E-Sahi, Kalaburagi-585102, Karnataka, India

ಸುಬುದುಕ ಭಿತ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ವಚನ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಅಧ್ಯಯನಿಸಬೇಕಾದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ಕಾಲದ ಜರೂರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ವಿಸ್ತೃತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಿದೆ. ಮಧ್ಯಕನ್ನಡಕಾಲೀನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನುವರೆಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನ್ಯಜ್ಞಾನ ಶಿಸ್ತುಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆಂದೆ ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ನಮಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಕಾಯಕದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಎಂಬ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ವಚನಕಾರನ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಸವ ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದರೆ ಚರ್ಚಿತ ಚರ್ಚಣ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕೆಲವರ ಬಗೆಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷದ ಸಿದ್ಧ ಮಾದರಿಯ ಮಾನದಂಡಗಳಡಿ ವೈಭವಿಕರಿಸುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾಗಿವೆ ಹೊರತು ಜಾಗತಿಕ ತಾತ್ವಿಕ ಧಾರಗಳ ಕ್ಯಾನವಾಸಿನಲ್ಲಿ ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಬಹುದಾದ ಸ್ವೇಸನ್ನು ನಾವು ಈವರೆಗೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿಯೂ ನೂರಾರು ಗಂಭೀರವಾದ ಚಿಂತಕರು ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬದುಕು ಬರಹ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತೃತ ನೆಲೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಅಂಥವರ ಪೈಕಿ ಕನ್ನಡಿ ಕಾಯಕದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನು ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನು 12 ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದು ಅವನು ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯವನಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದನು. ಈವರೆಗೆ ದೊರೆತ ಆತನ ವಚನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹತ್ತು ಮಾತ್ರ.. ದೊರೆತ ವಚನಗಳನ್ನು ಅನ್ಯಜ್ಞಾನ ಶಿಸ್ತುಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಆತನ ಬದುಕಿನ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಕೊಂಚವು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಆಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನ ಕುರಿತು ಈ ಮೊದಲಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಇತರ ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. 770 ಅಮರಗಣಂಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಈತನ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಉತ್ತರ ದೇಶದ (ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ) ಬಸವಲಿಂಗದೇವರು ಬರೆದ “ಶಿವಶರಣ ಕಥಾಸಾಗರ “ದಲ್ಲಿ ಈತನ ಹೆಸರು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ತ. ಸು.ಶಾಮರಾಯರು ತಮ್ಮ “ಶಿವಶರಣ ಕಥಾರತ್ನಕೋಶದಲ್ಲಿ” ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಾನ ಫ.ಗು ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ತಮ್ಮ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 770 ಅಮರಗಣಾಧೀಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಅಮರಗಣಾಧೀಶರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡೀ ಕಾಯಕದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನು 281 ನೆಯವನಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಕಲ ಪುರಾತನರ ವಚನ ಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಈತನ 10 ವಚನಗಳು ದೊರೆತಿದ್ದು ಅವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈ ಹತ್ತು ವಚನಗಳ ಪೈಕಿ 5 ರಲ್ಲಿ “ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರಿಯ ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗ” ಎಂದು, 3 ವಚನಗಳಲ್ಲಿ “ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗ” ಎಂದು, ಒಂದರಲ್ಲಿ “ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತು ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗ” ಎಂದೂ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ “ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗವೆಂದು” ಅಂಕಿತ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಆರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುವುಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಹುಳುತಿಂದ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕೀಳುವ ಕಲೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಶಾರೀರಿಕ ಬೇನೆಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ವೈದ್ಯೋಪಚಾರಗಳ ವಿವರವಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಯಕದ ಮಹತ್ವ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಲೋಕದಂದುಗದಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಶರಣ

ಸಾಧನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನಷ್ಟು ದಟ್ಟವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರ ದೊರೆಯಲಾರ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಆ ಕಾಲದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಇಷ್ಟು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಹಡಪಿಗ ವೃತ್ತಿಯ ವಿವರಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾದುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ಕ್ಷೌರಿಕ ಸಮಾಜ ತನ್ನ ಐಕಾನ ಆಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿದೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಲಿಂಗಮ್ಮನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ವೃತ್ತಿಯ ವಿವರಗಳು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಡಪದ ರೇಚಣ್ಣನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯ ವಿವರಗಳು ಎಡೆ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣಗಳ 249 ವಚನಗಳು, ಹಡಪದ ರೇಚಣ್ಣನವರ 9 ವಚನಗಳು, ಅಪ್ಪಣ್ಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗಮ್ಮನವರ 114 ವಚನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಈ ಯಾವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯ ವಿವರ ಹೋಗಲಿ. ಅದರ ವಾಸನೆಯು ಇಲ್ಲ. ಹಡಪ, ಹಡಪಿಗ, ಹಡಪದ ಕಾಯಕ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೆ ವಿವಾದಗ್ರಸ್ತವಾಗಿದೆ.

ಹಡಪ-ಅಡಪ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಾಂಬೂಲದ ಚೀಲ, ಕ್ಷೌರಿಕ ಸಾಮಾನುಗಳ ಕೈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಈ ಪದದ ನಿಷ್ಕರ್ಷ ಒಂದೆಡೆ ಇದ್ದರೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣನವರ ಕುರಿತು ಇರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಇವೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣನವರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಆತ್ಮೀಯ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ನೆರಳಿನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳು ಇವರ ಕುರಿತು ರಚನೆಯಾದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೆಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯಂತೂ ಅಪ್ಪಣ್ಣಗಳ ಪ್ರಸಂಗವು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿಯೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಜೊತೆಯಾಗಿದ್ದು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೀಲಮ್ಮನವರನ್ನು ಕರೆ ತರುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕೈಕರಾದರೆಂಬ ವಿವರಗಳು ಹಲವಾರು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಡೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇನ್ನು ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಾನುಭಾವ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಷಟ್ಸ್ಥಲ ತತ್ವವಾದಿಗಳ ವಿವರಣೆಗಳು ಎಡೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಹಡಪದ ರೇಚಣ್ಣನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಭಕ್ತರ ಗುಣ-ಸ್ವಭಾವ, ಶರಣನ ಇರವು, ಅಪ್ರಮಾಣಿಕರ ದೂಷಣೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಮೂವರು ವಚನಕಾರರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೆ? ಅಥವಾ ಆ ಹೊತ್ತು ಇವರಿಗೆ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಿತರ ವೃತ್ತಿಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗಿದ್ದವೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಕನ್ನಡಿ ಕಾಯಕವು ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನ ವಚನಗಳ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಪುರಾತನ ವೃತ್ತಿಗಳಲೊಂದಾದ ಇದು ಈವರೆಗೂ ತನ್ನ ಮಹತಿ ಮತ್ತು ಜರೂರಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಹಲವು ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೃತ್ತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತಿದ್ದ ಮಾನವರನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ನಾಗರಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವೃತ್ತಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಕ್ಷೌರಿಕನ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಆಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನ ವಚನಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿವಿವೆ. ಕ್ಷೌರಿಕನ ಕೆಲಸ ಕೂದಲು ಬೋಳಿಸುವುದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ. ಮಾನವರನ್ನು ಒಪ್ಪ ಓರಣಗೊಳಿಸುವ ಕಲೆ ಅದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಆತ ಹೀಗೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ತುರುಬು ಜಡೆ ಬೋಳು ಬಿಡುಗುರುಳು
ಇವೆಲ್ಲವೂ ರುದ್ರನ ಅಡಿವೆಚ್ಚಿಯ ಕುರುಹು.
ಇಂತೀ ಕುರುಹಿನ ಮುದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು
ತಮ್ಮಡಿಯ ಇರವನರಿಯದೆ

ಬರಿಯ ಬೊಮ್ಮವನಾಡಿ ನುಡಿವರ
ಸರ್ವಾಂಗದ ತೊಡಿಗೆಯ ಬಂಡೆ ಸಿಡಿಹಿಂಗೆ
ಕತ್ತರಿ ತುರುಬಿಂಗೆ ಬೆಳೆದುದಕ್ಕೆ ತೊರಗೂರ
ಮತ್ತೆ, ಹರಿವ ನುಕೆ ಕಡಿಚಣ

ಮತ್ತೆ, ಉಸುರಿನ ದೆಸೆಯ ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ, ಕಸನ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ
ಅಂಗುಲ ಸಂಗಿ

ಇಂತೀ ಕಾಯಕದ ಬೆಂಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಂದನೆನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ.
ಆತನಂಗದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಬಂದೆ ಕನ್ನಡಿವಿಡಿದು
ಆ ಕನ್ನಡಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ
ನಿಮ್ಮ ಮಲವ ನೀವೇ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಎನಗನ್ನ
ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ
ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಕಳುಹಿದ ಮಣೆಹ

ಕೇವಲ “ಕಮಳೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ” ಎಂದು ಬಳಸಿರುವ ವಚನ ಇದೊಂದೆ. ಉಳಿದಡೆ ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶೇಷಣಗಳಿವೆ. ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಎಲ್ಲಿದೆ, ಈತನ ಊರು ಯಾವುದು? ಈತನ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಕುಟುಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತೆಗೆಯಲಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಮೇಲಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಇಂತೀ ಕಾಯಕದ ಬೆಂಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಂದನೆನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಬೆಳಗಲೆಂದು ಹತ್ತಾರು ಕಾಯಕದವರನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನು ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಹರಿದು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೆಡೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಹೊಸ ಸಮಾಜದ ಸೆಳತವಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ತಮ್ಮ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕೂಲಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತಾಣವಾಗಿಯೂ ಕಲ್ಯಾಣ ಆಕರ್ಷಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣನು ತನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ “ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣ ಬಂದಾಗ ಎನ್ನ ಕೊಂಡು ಬಂದ, ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯನೆಂದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಥತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ದುಡುಯುವ ವರ್ಗದ ಶಕ್ತಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಭರವಸೆ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗವನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜಸತ್ತೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರಬಲ್ಲವು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೂ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಬೇರುಗಳು ಬಿಳಿಲು ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಬಸವಣ್ಣನ ಮೇಲಿನ ಗೌರವದಿಂದಲೇ ತಾನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನು ಕಾರಿಕನು ಅಂದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೂದಲು ಒಪ್ಪುಗೊಳಿಸುವ ವಿನ್ಯಾಸಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತುರುಬು ಕಟ್ಟುವುದು, ಜಡೆ ಹಾಕುವುದು, ಪೂರ್ತಿ ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವುದು, ಹಾಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂದಲು ಹರವಿ ಬಿಡುವುದು ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಗಳು ಆಗಲೂ ಇದ್ದವಲ್ಲದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ನಮೂನೆಗಳು ರುದ್ರನ ಅಡಿವೆಚ್ಚಿಯ ಕುರುಹು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನ ಪಾದ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇವು ಶೈವ ಪರಂಪರೆಯವರ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿದ್ದವೆ ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವ ಮೂಲಕ ಈ ವಚನವನ್ನು ಇನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಿವೋಪಾಸಕರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಬರಿ ಬಾಯಿಲೆ ಬ್ರಹ್ಮವನಾಡಿದರೆ ಇಂಥವರ ಶೃಂಗಾರ ವ್ಯರ್ಥ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತುರುಬು ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ‘ಕತ್ತರಿ’ ಬಳಸಿದರೆ, ಉದ್ದ ಬೆಳೆದ ಕೂದಲಿಗೆ ‘ತೊರಗೂರ’

ಎಂಬ ಸಾಧನ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಗುರು ತೆಗೆಯುವ ಸಾಧನೆಗೆ ‘ಕಡಿಚಣವೆಂದು’, ಮೂಗಿನ ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸುವ ಸಾಧನಕ್ಕೆ ‘ಅಂಗುಲಸಂಗಿ’ ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂದು ಕ್ಷೌರಿಕರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇಶಿ ಪದಗಳ ಕೋಶವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಮುಖ ತೋರಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಕ್ಷೌರ ವೃತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯೇ ಜೀವಾಳ. ಮನುಷ್ಯರು ಕನ್ನಡಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದುದಕ್ಕೆ ರೋಚಕ ಕಥೆಯೇ ಇದೆ. ಈಗಿನಂತೆ ಆಗ ಮನೆಗೊಂದು, ಮನುಷ್ಯರಿಗೊಂದು ಕನ್ನಡಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರ ನಾಪಿತನ ಬಳಿ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆತ ಅದನ್ನು ಅವಶ್ಯ ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಕನ್ನಡಿ ಎಷ್ಟು ಅಪರೂಪವೆಂದರೆ ಅದು ದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವತ್ತಿಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಕಳಸ, ಕನ್ನಡಿ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡಿಯು ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುವ ಸಾಧನವು ಹೌದು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಂಗಳೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗುವ ಪರಿ ನೋಜಿಗವಾದುದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ. ಹೊರಗಿನ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ ಮಲವ ನೀವೇ ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅರಿವಿನ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮ ಉಗುರು, ಬೇಡವಾದ ಕೂದಲು ಇನ್ನಿತರ ಹೊಲಸನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಅಂತರಂಗದ ಕಪಟ, ವಂಚನೆ, ಮೋಸ, ದ್ವೇಷ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧಾದಿ ಮಲಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೌರಿಕರ ಹಲ್ಲಿನ ವೈದ್ಯರಾಗಿದ್ದರೇನೋ? ಏಕೆಂದರೆ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲು ಕೀಳುವ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲವ ಬಿಟ್ಟು ಹಲ್ಲ ಸುಲಿಯ ಬಂದೆ.
ಮುನ್ನಿನಲ್ಲಿಯ ಹಾವಚೆ ಹಲ್ಲ ಬಿಡದು ನೊಡಾ.
ಮೆಲ್ಲನೆ ಠಾಳಿಸಿದಡೆ ಹಾವಚೆ ಒಲ್ಲಗಾಗದು.
ಬಲ್ಲಿತ್ತಾಗಿ ಠಾಳಿಸಿದಡೆ ಒಸಡಿನಲ್ಲಿ ಜಾರಿತ್ತು.
ಇಂತೀ ಬಲ್ಲತನದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದ ಬಾಯಿ ಹಲ್ಲ ಸುಲಿಯಬೇಕು.
ಇದು ಬಲ್ಲವರ ಬಲ್ಲ ತಾನರಿಯ,
ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರಿಯ ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ.

ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಬ್ದಚಿತ್ರವಿದು. ನಾಪಿತರೆ ಡೆಂಟಿಸ್ಟರಾಗಿದ್ದ ವಿವರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹುಳು ತಿಂದ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕೀಳುವ ದೇಶಿ ಪದ್ಧತಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವಚನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಠಾಳಿಸಿದರೆ ಹಾವಚೆ ಹಿಡಿದ ಹಲ್ಲು ಬೇರು ಸಡಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜೋರಾಗಿ ಕಿತ್ತಲು ಹೋದರೆ ಹಲ್ಲು ಜಾರಿ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಮುರಿದು ಇನ್ನರ್ಧ ಒಸಡಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ತೀರ ಇಷ್ಟು ಫಜೀತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಬೇರು ಸಹಿತ ಹುಳತ ಹಲ್ಲು ಕಿತ್ತಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಣತಿ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ. ಇದು ಭೌತಿಕ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಿತ್ತುವ ಪರಿಯಾದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಲ್ಲನ್ನು ಸುಲಿಯುವ ಪರಿ ಇನ್ನೊಂದು. ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಬಾಯಿಯ ಹಲ್ಲು ಕಿತ್ತಲು ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆ ಎಂಬ ಪರಿಣತಿ ಬೇಕು. ಬಾಯಿಯನ್ನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದ ಉಪಮೆ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವೆ ಆಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ತುಂಬಾ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುದು. ಅದು ಎರಡು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನ ಸೇರಿಸಲು ಬಾಯಿ ಬೇಕು. ಅನ್ನ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ

ಮಾತಾಡಲು ಬಾಯಿಯೇ ಬೇಕು. ಬಾಯೊಳಗೆ ನಾಲಿಗೆ ಇದೆ. ಹಲ್ಲುಗಳಿವೆ. ಒಸಡು ಇದೆ. ಅಂಗಳಕೆ, ಗಲ್ಲದ ಒಳ ಪರದೆ, ನಾಲಿಗೆಯ ಕೆಳ ಹಾಲೆ ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಇದೊಂದು ಮಾಯಾ ಪಟ್ಟಿಗೆ. ಲೋಕ ಸಂಸಾರವು ಅಷ್ಟೇ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ. ಅದರ ಬಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹದ್ದುಬಿಸ್ತಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಹುಳು ಹಿಡಿದ ಹಲ್ಲು ಬೇಗ ಕಿತ್ತಿಡಷ್ಟು ಒಳಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹುಳುತು ಹಿಡಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬೇಗ ನಿವಾರಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಒಳಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರಕ್ಕಿಂತ ರಾಗಾದಿ ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಕೊಂಡರೆ ಸಂಸಾರವೇ ಒಂದು ಯೋಗ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಪೀಡೆ, ಬಂಧನ ಏನಲ್ಲಾ ಆದೀತು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇದೆ.

ಬೆನ್ನಪಳಿಗೆ ಎನ್ನ ಕೇಳಬೇಡ.
ಅಂಗಾಲ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಎನ್ನ ಕೇಳಬೇಡ.
ಬಾಯೊಳಗಣ ಬಗದಳಕೆ ಎನ್ನ ಕೇಳಬೇಡ.
ಆ ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಬಲ್ಲವರ ಬಲ್ಲೆ
ಬೆನ್ನಗೆ ಬಸವಣ್ಣ, ಕಾಲಿಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ,
ಬಾಯಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರು, ಬಸುರಿಗೆ ನಿಜಗುಣ.
ಈ ರೋಗವ ಬಲ್ಲವರಿವರು. ಮಿಕ್ಕಾದ ವ್ಯಾಧಿಗೆ
ನಾನರಸು.
ಮತ್ತಾರು ಬಳಿವಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ.
ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತು ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಹಿಂತುಳಿದು
ಒಡಗೂಡಬೇಕು.

ಬೆನ್ನಪಳಿಗೆ, ಅಂಗಾಲಹುಣ್ಣು, ಬಾಯಬಗದಳ ಮುಂತಾದ ಈ ರೋಗಗಳು ಅಂದಿನವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವೆ? ಅದೇನೆ ಇರಲಿ ಈ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಲು ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನು ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ನಿಜಗುಣ ಮುಂತಾದವರ ಬಳಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ಉಳಿದಂತೆ ಇತರ ಬೇನೆಗಳಿಗೆ ತಾನರಸು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬ ನುರಿತ ವೈದ್ಯನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇವು ಒಂದೆಡೆ ಭೌತಿಕ ರೋಗಗಳಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕಗೊಳಿಸಿ ತಾತ್ವಿಕ ಪರಿಧಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೆನ್ನ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬಸವ ಅಂದರೆ ಅಂದು ಎಲ್ಲರ ಬೆನ್ನಾಸರೆಗೆ ಬಸವಣ್ಣನು ನಿಂತರೆ, ಕಾಲದ ಚಲನೆಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಜ್ಞಾನವನ್ನರಹುವ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತೆಂಬುದು ಜೋರ್ತಿಯಿಂಗೆಂದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೋವು ಕಳೆಯಲು ನಿಜಗುಣಯೋಗಿಯ ಸಮರ್ಥರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಿಜಗುಣಯೋಗಿಯು ಬಸವಪೂರ್ವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಗದೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ನಿಜಗುಣಯೋಗಿ ಎಂಬ ಅಂಕಿತ ಬಳಸಿ ಬರೆದ 33 ವಚನಗಳು ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ “ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ” ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಕೂಡ ತನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ “ನಿಜಗುಣನ ಆರೂಢಸ್ಥಲ”ವೆಂದು ಈತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೋವು ಅಥವಾ ಹಸಿವು ಕಳೆಯಲು ಈತನನ್ನು ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ನೆನೆಪಿಸುವುದಾದರೆ ಈತನ ಕಾಯಕವೇನಿದ್ದಿರಬಹುದು? ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ ನಿಜಗುಣಯೋಗಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಗಮನಾರ್ಹವೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ಅದೇನೆ ಇರಲಿ

ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಲೌಕಿಕ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಗಳೆರಡರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಪ್ರಪಂಚ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಗಳೆರಡರ ಕ್ಷೌರ ವೃತ್ತಿ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತ ತಾನು ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಪಡೆದರೆ, ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸುವ ಕತ್ತರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನಿಂದಲೂ, ಕೂದಲು ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವ ಚಿಮ್ಮಟಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಭುದೇವರಿಂದಲೂ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಮಿಕ್ಕಾದ ಶರಣರಿಂದ ಪಡೆದುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಪರೂಪದ ಮುಕುರ(ಕನ್ನಡಿ)ವನ್ನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗಯ್ಯನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಶ್ರುತ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿರುವ ಲೌಕಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಿ, ಕತ್ತರಿ, ಚಿಮ್ಮಟಿಗೆ, ಮುಕುರ ಇತ್ಯಾದಿ ಪರಿಕರಗಳು ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವಂತೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಅಂತರಂಗದ ಶುದ್ಧಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶುದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧನವಾದವರು ಬಸವ, ಪ್ರಭು, ಚೆನ್ನಬಸವ, ನಿಜಗುಣಯೋಗಿ ಮುಂತಾದವರು ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಯತಿಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೋಚನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನಿಜ ಬೋಳಿಗೆ ಲೋಚು ಮಾಡಲೇತಕ್ಕೆ?
ಚಿಧ್ವನ ಬೋಳಿಗೆ ವೈಭವದ ಮದನನ ಶೃಂಗಾರದ
ಹಾರವೇತಕ್ಕೆ?
ಸಕಲಸುಖ ಬೋಳಿಗೆ ಅವಿಳ ಸುಖಗೋಷ್ಠಿ ಏತಕ್ಕೆ?
ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ನಿರ್ಮಲ ಪರಮನಿರ್ವಾಣಿಗೆ
ತ್ರಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಕಂಡವರಿಗೆ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಬಡಲೇತಕ್ಕೆ?
ಇಂತೀ ಗುಣದಲ್ಲಿ ತಾವು ಬಂದುದನರಿಯದೆ
ತಮಗೆ ವಂದಿಸಿ ನಿವದಿಸುವರಂಗವನರಿಯದೆ

ಮತ್ತೆ ಲಿಂಗಾಗಗಳೆಂದು ನುಡಿವ ಜಗ ಸರ್ವಾಂಗ ಭಂಡರ ಕಂಡು

ನುಡಿದಡೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿ.
ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಡೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಭಂಗ.
ಉಭಯವನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸದಿದ್ದಡೆ,
ತನ್ನಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಇದಿರಡೆಗೇಡು.
ಇದು ಚುನ್ನವಲ್ಲ, ಎನ್ನಯ ಕೇಡು.

ಈ ಗುಣ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ. ಇಡೀ ವಚನವು ತಾತ್ವಿಕ ಲೋಚನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಜೈನ ಯತಿಗಳು ಕ್ಷೌರಿಕದ ಉಪಕರಣ ಬಳಸದೆ ಕೈಯಿಂದ ಕೂದಲು ಕಿತ್ತು ಕೊಳ್ಳುವ ವೃತ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಯತಿಯಾದವರು ಪೂರ್ತಿ ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ಲೋಕ ಮೋಹವು ಲವಲೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಆ ಧರ್ಮದ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಜೈನರಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮ, ಮುನಿಧರ್ಮ ಎಂಬ ಎರಡು ಬಗೆಗಳಿಂಟು. ಮುನಿಧರ್ಮವು ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದುದು. ದೇಹ ದಂಡನೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸಾಧನ. 10 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ 11 ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅದು ನೇಪಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಶಿವಶರಣರ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೆ ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನೈಜಾಚರಣೆ, ಅಂತರಂಗದ ಸಾಧನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಲಾಂಛನಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗುವ ಉಪಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಾತ್ವಿಕ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕಿಂತ ದೇಹದಂಡನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಬಿದ್ದು ಡಂಭಾಚಾರವೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಗಮನಿಸಿರಲು ಸಾಕು.

ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅವನೊಬ್ಬ ವೃತ್ತಿನಿರತ ಕ್ಷೌರಿಕನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅಂದಿನ ಜೈನಯತಿಗಳ ಲೋಚನಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಹತ್ತಿರದಿಂದಲೇ ಗಮನಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆತ ತುಂಬಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮನಸು ಬೋಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಲೆ ಮಾತ್ರ ಬೋಳುಮಾಡುವುದೇಕೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೈನ ಯತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಜೈನೇತರ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳು, ತಮಗೆ ತಾವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧಕರೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಬಾಹ್ಯ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವೈರಾಗ್ಯದ ಲಾಂಛನಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಂಪಟಗರಾದ ಡಂಭಾಚಾರಿಗಳನ್ನೂ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ವಿಡಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದ ಅನೇಕರು ಬಾಹ್ಯಾಂಡಬರ ಶೂರರಾಗಿ ಜನರಿಂದ ವಂದನೆ, ಕಾಣಿಕೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ತಮಗೆ ತಾವೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೂ ಈತ ಬಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆದಿರುವ ಇಂಥ ಹುಸಿ ಸೋಗಲಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದು ಕೂಡ ಕಷ್ಟದ ಸಂಗತಿ ಎಂಬುದನ್ನು “ನುಡಿದಡೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿ. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಡೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹಾನಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಮಯ ಅಂದರೆ ಮತಧರ್ಮ. ಯಾವುದೇ ಮತಧರ್ಮದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗಳೆದರೂ ಆಯಾ ಮತಧರ್ಮದ ಜನರು ಉದ್ದೇಗಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಾವು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆವು. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಸಮಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿತ್ತು. ಇಂಥ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರ್ಬಂಧ. ಆಟಾಟೋಪಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿಯೂ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನಂಥ ತಳವರ್ಗದ ಶರಣರು ಅಂದಿನ ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ಟೀಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದುದೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಶಕ್ತಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಬಗೆಗಿರುವ ಈತನ ಆತ್ಮಿಯತೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಪ್ರತಿ ವಚನದಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನನ್ನೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶರಣ ಸಂದೋಹದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನಿಗಿರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅನೇಕ ತಳ ಸಮುದಾಯದ ವಚನಕಾರರು ಈತನನ್ನು ಅಭಿಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಸವಾದಿ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳು ಸೇರಿ ಕಟ್ಟಬಯಸಿದ ವರ್ಗ, ವರ್ಣರಹಿತ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯ ಸಮಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರೂಪ ಕೊಡಲು ಬಯಸಿದವನು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ. ಹೀಗಾಗಿ ಆತನ ಸಂಘಟಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಅತ್ಯುತ್ತಮದ ಓಘದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಹೊತ್ತಿನ ಕನಸುಗಾರ ತರುಣರೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಅದ್ಭುತ ಮಾನವಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಆತನ ವಚನಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರೊಂದಿಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂಬಂಧದಾಚೆ ಆತ್ಮೀಯ ಒಡನಾಟವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. 12 ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಯಕಜೀವಿಗಳ ನಡುವಿನ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಗು ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಆ ವೃತ್ತಿಗಂಟಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲೇ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹಿಡಿಯಿಲ್ಲದ ಶಸ್ತ್ರ, ಕೀಲಿಲ್ಲದ ಕತ್ತರಿ, ಉಭಯ ಒಡಗೂಡದ ಚೆಮ್ಮುಟ, ರೂಹಿಲ್ಲದ ಚಣ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹಣಿಗೆ, ಮಲವಿಲ್ಲದ ಬೆಳಗಿನ ಮುಕುರವ ಹಿಡಿದು

ಶರಣರೆಲ್ಲರ ಅಡಿವಿಡಿದಾಡ ಬಂದೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಭೃತ್ಯನಾಗಿ, ಶರಣತೆಗೆ ಲೆಂಕನಾಗಿ ಸತ್ಯ ಗುರುಚರದ ಕರ್ತೃಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಡಿಂಗರಿಗ ಉಭಯ ಡಿಂಗರಿಗರ ಪ್ರತಿ ಡಿಂಗರಿಗರ ಕಂದನೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸಿಕೋ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಕಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗ

ಮೊದಲಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯ ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು, ಅದರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟರೆ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕತೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಿಡಯೆ ಇಲ್ಲದ ಶಸ್ತ್ರ, ಕೀಲಿಲ್ಲದ ಕತ್ತರಿ, ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹಣಿಗೆ, ಕಲ್ಮಷವಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಡಿ ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಬೆಡಗಿನ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. ಲೋಕಮೂಲದ ಹೊಲಸು ತೊಳೆಯಲು ಲೌಕಿಕ ಸಾಧನಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ಅಂತರಂಗದ ಕಿಲ್ಚಿಷ ತೊಳೆಯಲು ಒಂದಷ್ಟು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಾಧನಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾದ ಮನಸಿನ ಪರಿಣತಿ, ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ, ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಸ್ಪೂರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಭಾವ, ಜೀವ-ಜಗತ್ತು-ಬ್ರಹ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಆತ್ಯಂತಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಶರಣರ ಸಂಗ, ಸಂವಾದ, ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡೆನೆಂದು ಸಾದರ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರೆದು ತಾನು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಭೃತ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೂ ಮುಂದುವರೆದು ಶರಣಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಲೆಂಕನಾಗಿಯೂ, ಹರಗುರುಚರ ರೂಪಕ್ಕೆ ಡಿಂಗರಿಗನಾಗಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲರ ಡಿಂಗರಿಗರ ಡಿಂಗರಿಗರ ಕಂದನೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶರಣ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಭೃತ್ಯ, ಲೆಂಕ, ಡಿಂಗರಿಗ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಭಿಮಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾವಂತ ಸೇವಕ, ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಭಕ್ತ, ವಿನೀತ ಪರಿಚಾರಕ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಮ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ತನಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆ, ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನಾಟಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಬ್ದಗಳ ಬಳಕೆ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಬದ್ಧತೆ, ತಾತ್ವಿಕ ಸ್ಪುಟಿತ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷೌರಿಕ ವೃತ್ತಿ ಕುರಿತು ಈತ ನೀಡುವ ವಿವರಗಳಂತೂ ದೇಶೀ ಬದುಕಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಲಕುಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅಪರೂಪದ ಕುಶಲಕರ್ಮಿ ಶರಣಸಂದೋಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ನೆರಳಿನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣನು ಬಸವಣ್ಣನ ಆಪ್ತ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಈತ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಆಪ್ತ ಸಹಾಯಕನಾಗಿರಬಹುದೆ? ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಬಗೆಗಿರುವ ಈತನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ರೀತಿ ಕುತೂಹಲ ಮೂಡದೆ ಇರದು.

ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದಾಗಿ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾರಣಿಭೂತರಾದ ಈ ಕಾಯಕಜೀವಿಗಳು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೂ ಬೇಕಾದವರಾಗಿರಲು ಸಾಕು. 6 ನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಮಗನಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮಂಗಳವೇಡೆಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಸ್ಥಳಿಯರ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಅವರ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕನು, ಅರ್ಥಮಂತ್ರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನ ದುಡಿಯುವ ಜನತೆಪರ ವಿಚಾರಗಳು ಈತನಿಗೆ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿಯೇ ಆಗಿದ್ದವು. ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು

ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ರೂವಾರಿಗಳಾದಂತೆ ಕಲಚೂರಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರಣರಾದರು. ಬಸವನ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಜನತೆಯಪರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಿಜ್ಜಳ ಈ ಎಲ್ಲ ಶರಣ ಸಂದೋಹವನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂದುವರೆದು ಬಸವಾದಿ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳು ಜಾತಿವಿನಾಶದ ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಅಂತರ್ ಜಾತಿ ವಿವಾಹ ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಾಗ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮೇಲೆ ಸನಾತನವಾದಿ ಒತ್ತಡಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿವಾದಿ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಆಕ್ರೋಶ ಮೆರೆದು ಶರಣರನ್ನು ಅಟ್ಟಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಲೆಗೈದದ್ದು ಇದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಕೊಂಚ ಸಮಯವಾದರೂ ಆಳುವ ಪ್ರಭುತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಸಹ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನಾದ್ದರಿಂದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯನಂಥ ಹತ್ತಾರು ಕುಶಲಕರ್ಮಿ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಏಕತ್ರವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಬೆಲೆ ಎರಡನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂದು ದುಡಿಯುವ ಜನತೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣನಂಥ ಪರಿಣತ ಶುಶ್ರೂಕನು ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಹರಿದು ಬಂದಿರಲು ಸಾಕು.

ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣ

ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣನು ಆ ಹೊತ್ತಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿಕಿತ್ಸಕನೆ ಆಗಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶರಣ ಸಂದೋಹದಲ್ಲಿ ಈತ 770 ಅಮರ ಗಣಂಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನ 'ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಥಾಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ' ಮತ್ತು ಉತ್ತರದೇಶದ ಬಸವಲಿಂಗದೇವರ 'ಕಥಾಸಾಗರ' ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈತನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಈತನ ಲೌಕಿಕ ವಿವರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈತನ ಪವಾಡಗಳು ಎಡೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅವು ಹೀಗಿವೆ. ಒಮ್ಮೆ ಕೆಲವು ಹದ್ದುಗಳು ಹೆಬ್ಬಾವನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿರಲು ಈತ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು, ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಗರುಡನು ನಾಗರಾಜನೆಂಬ ಸರ್ಪವನ್ನು ಕೊಂದಿರಲು ಆ ಸರ್ಪನ ಸ್ತ್ರೀ ಮಾನವಸತಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಅಳುತಿರಲು ಸಂಗಯ್ಯ ತನ್ನ ವೈದ್ಯ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಆ ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಜೀವವಿತ್ತನೆಂದೂ ಅನಂತರ ನೆರೆದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಷ ಸಂಹರಿಸುವ ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನಿತ್ತು ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಸಾದರಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈತನ ತೀವ್ರ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತರ ನಿಂದೆ ಸಹಿಸದ ವೃತಾಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದನಂತೆ. ಒಮ್ಮೆ ಈತನ ಬಳಿಗೆ ಶಿವನು ಜಂಗಮರೂಪಿ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಬಂದು ಭಕ್ತರ ನಂದಿಸಲು ಅದನ್ನು ಸಹಿಸದ ಸಂಗಣ್ಣ ತನ್ನ ಹರಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಛಲವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಸಂಗಣ್ಣನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜಗಕ್ಕೆ ಸಾರಿದನಂತೆ. ಹೀಗೆ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳು ಈತನ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಪವಾಡಗಳನ್ನೇ ಪೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನ ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ 770 ಅಮರಗಣಾಧೀಶ್ವರರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣನನ್ನು 141 ನೆಯವನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಲ್ಲೇಖಿತಗೊಂಡಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು ವೈದ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಬಾಹ್ಯ ಅಂತರ ಎರಡು ಬಗೆಯ ರೋಗಕ್ಕೆ ಮದ್ದು ಕೊಡುವವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿವಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದು ಷಟ್ಸ್ಥಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಂತಃಶರೀರ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ

ಶರೀರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಅನುಗೊಳಿಸಿ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈತನ ಊರು-ಕೇರಿ ಅಥವಾ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಲೌಕಿಕ ವಿವರಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಈತನೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರನಾಗಿದ್ದು 24 ವಚನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಮರುಳಶಂಕರಪ್ರಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಎಂದು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮತ್ತು ಮರುಳಶಂಕರದೇವ ಇಬ್ಬರು 12 ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದರ ಔಚಿತ್ಯವಾದರೂ ಏನು? ಮರುಳಶಂಕರದೇವನು ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪಕ್ಕದ ಸೊನ್ನಲಾಪೂರ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಸೊಲಾಪೂರದವನು. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಬಗೆಗೆ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆಯಾದರೂ ಮರುಳಶಂಕರದೇವನ ಬಗೆಗೆ ಆತನೊಬ್ಬ ವೃತನಿಷ್ಠ ಪ್ರಸಾದಿಯಾಗಿದ್ದು ಗುಪ್ತಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು ಎಂಬ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈತ ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದನೇ? ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನಕ್ಕೂ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ ಅದಾವ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧ, ಆರ್ಥಿಕ ಕೊಡು ಕೊಳೆ ಇತ್ತು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯಬೇಕಿದೆ. ಮರುಳಶಂಕರದೇವನಿಗೂ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿತು? ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೇನು? ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಗಣ್ಣನು ಮರುಳಶಂಕರಪ್ರಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಎಂದು ಬಳಸಿರಬೇಕಾದರೆ ಈ ಮೂವರ ನಡುವೆ ಅದೇನೊ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧರಾಮನೂ ಮರುಳಶಂಕರದೇವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಈ ಇಬ್ಬರು ಸಂಗಣ್ಣನಿಗೆ ಗೌರವಾನ್ವಿತರಾದದ್ದು ಏಕೆ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ವಚನಕಾರರ ಬಗೆಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೇ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದಷ್ಟು ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳು ಬಂದದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಕುರಿತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನಂತೂ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗಿಲ್ಲ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ನೈಜ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಸಂಗಣ್ಣನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಕೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿರಹಿತ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯು ಆತನನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲಾರದು. ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲ,ದೇಶ,ಸಂದರ್ಭಗಳು ಆಯಾ ಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯೂ ಕೃತಿಕಾರನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನಕ್ಕೆ ತನ್ಮೂಲಕ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನ ತೌಲನಿಕ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕೃತಿಕಾರರ ವೈಭವಿಕರಣ ಇಲ್ಲವೇ ವಿಶ್ಲೇಷಕನ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾದ ಬಿಂಬಗಳು ಕಂಡರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ಯಾಗ್ಯೂ ದತ್ತ ಮಾಹಿತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಕೃತಿಕಾರರೊಂದಿಗೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತಕರ ಮೇಲಿರುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯ. ಹಾದು ಬರದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣನನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಹೊರಡುವುದಾದರೆ ಆತನ ವೈದ್ಯವೃತ್ತಿ ಕುರಿತು ಹಲವು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಗತಿಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ

ಅರ್ಥವೇನು ವೇದದಲ್ಲಿಯೇ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.ಇಡಿ ಪಠ್ಯವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಬಗೆಗೆ ನಿಖರವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿ ಎಂಬುದು ಇತ್ತ? ಇತ್ತಾದರೆ ಅದು ಯಾರ ಬಳಿ ಇತ್ತು? ಯಾರಿಗಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಖರವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯು ತುಂಬಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಲ್ಲದ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಧಾನವೆಂದೆಲ್ಲಾ ಈಗ ವೈಭವಿಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.ಇಷ್ಟು ಮಹತ್ವದಾಗಿದ್ದ ಜೀವ ಸಂಜೀವಿನ ಉಪಚಾರ ಪದ್ಧತಿಯು ಏಕೆ ಜನರಿಗೆ ಎಟುಕಲಿಲ್ಲ? ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ ವೈದ್ಯರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ವೆಗಳಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾದರೆ ವೈದ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ರಾಜ ಪರಿವಾರ ಮತ್ತು ಧನಾಧ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದರೇ? ಜಾನಪದ ವೈದ್ಯ, ಮನೆಯ ವೈದ್ಯ ಎಂಬೆಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳು ಇದ್ದವಾದರೂ ಅವರೆಲ್ಲ ಅಳಲೆಕಾಯಿ ಪಂಡಿತರೆಂದು ಅವಚ್ಚೆಗೆ ಏಕೆ ಒಳಗಾದರು? ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕಾಡದೆ ಇರಲಾರವು. ಪಕ್ಕಾ ಆಯುರ್ವೇದ ವೃತ್ತಿ ಬಲ್ಲವರು ಅದನ್ನು ಅರಮನೆ ಮತ್ತು ಗುರುಮನೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲು ಇಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಇಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಮನಸ್ಸುಗಳು ತಮಗೆ ದಕ್ಕಿದ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತುವನ್ನು ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸುವ ತನ್ಮೂಲಕ ನಿಗೂಢೀಕರಿಸವಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟವೆ ಹೊರತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸರ್ವ ಜನ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾದ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲೆ ಇಲ್ಲ. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಮೂರ್ಖತನದಿಂದಾಗಿಯೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ದೇಶಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಂದೋ ಅವಚ್ಚೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.ಇಲ್ಲವೆ ನಿಗೂಢೀಕರಿಸಿ ಬಹುಜನ ಪ್ರಯೋಜನದಿಂದ ದೂರವೆ ಇಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿಯೆ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಆಯುರ್ವೇದ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇವಲ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನಿರತರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಹೊರತು ಅಲೋಪತಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ನಿಧಾನದೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಒಡ್ಡುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈಗೀಗ “ಊರು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದ ನಂತರ ದಿಡ್ಡಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡರು”ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತಿನಂತೆ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಇದೆ. ಅದೇನೆ ಇರಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರ ಪರಂಪರಾಗತ ವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನವು ಹೊಯ್ಯಕಯ್ಯ ಆಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣನಂಥವರ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಲ್ಲದು. ಸಂಗಣ್ಣನ ದೊರೆತ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲವರಿದಿರುವ ವೈದ್ಯ ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ರೋಗ ನಿಧಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹೀಗೆ ಅನಿಸದೆ ಇರದು. ವೆಗಳ ನಾಡಿವೈದ್ಯ ವಿವರಗಳುಳ್ಳ ಈ ವಚನಗಳನ್ನು ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಜ್ಞರು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಷಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಧ್ಯಃ ಅವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿರುವ ತಾತ್ವಿಕ ಅಂಶಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಬಹುದೇನೋ?

ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವ್ಯಾಧಿಗಳ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿಪ್ಪುದು ಆತ್ಮನೋ, ಘಟನೋ?
 ಆತ್ಮನೆಂದಡೆ ಸಾಯದು ಚಿತ್ತ.
 ಘಟವೆಂದಡೆ ಆತ್ಮನಿಲ್ಲದೆ ಅರಿಯದು ದೇಹ.
 ಇಂತೀ ಒಂದು ಕಳೆದು, ಒಂದಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಯು

ಕೊಟ್ಟೆಹನೆಂದಡೆ,
 ಆ ಎರಡರ ಸಂಗದಿಂದ ರುಜೆ ಪ್ರಮಾಣು.
 ಇಂತೀ ಶರೀರಾತ್ಮ ಆದಿಯಾಗಿ ಬಂದ ವ್ಯಾಧಿಗೆ
 ನಾನೊಂದು ಔಷಧಿಯು ಭೇದವ ಹೇಳಿಹೆ
 ಆದಾರದಲ್ಲೆಪ್ಪ ಮೂಲಿಕೆಯ ಬೇರನರದು, ಐದಿಂದ್ರಿಯವ
 ಕೂಡಿಕೊಂಡು.
 ಮೂರು ಮುಟ್ಟಿದ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ.
 ಆ ಮದ್ದು ವಾಂತಿಗೆ ಸಲ್ಲ, ವಿರೋಚನವಿಲ್ಲ.
 ನಾನಾ ವೈದ್ಯರ ಭೇದಗಾಹಿನ ಕ್ರಮವಲ್ಲ.
 ಇದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮೂಲಿಕೆ, ಇದ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ
 ಎಂದೆಂದಿಗೂ ರುಜೆಯಿಲ್ಲ,ಸಂದುಸಂಶಯವಲ್ಲ
 ಮರುಳಶಂಕರಪ್ರಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ.

ಈ ವಚನ ತುಂಬಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಶರೀರದ ರೋಗಕ್ಕೂ ದೇಹವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವಿಸ್ಮೃತ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಮ್ಯವಾದ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಘಟವೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹದಿನೆಂಟು ಬಗೆಯ ರೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಣದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಆತ್ಮವೆ ಹೌದು. ಆತ್ಮ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಲಾಗುವುದಾರೂ ಆತ್ಮ ಅಥವಾ ಚೈತನ್ಯರೂಪಿ ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ದೇಹ ಪ್ರವಿಸಲಾಗದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ರೋಗವು ಶರೀರಾತ್ಮ ಆದಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಸಂಗಣ್ಣ.(ಖಣ್ಣಿಜ :ಔಷಧಿ ಖಟಿಂ ಖಣ್ಣಿಜ ಒಟಿಜ) ಎಂಬಂತೆ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯು ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳ ಆಗರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನವನ್ನು ಸದೃಢಗೊಳಿಸುವುದೆ ಪರಮ ಸಾಧನವೆಂತಲೂ ಈ ಮನವನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿಸಲು ಶಿವಯೋಗವೆ ಮದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ಈತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಶಿವಯೋಗ ಮೂಲಕ ಆಧಾರಾದಿ ನವಚಕ್ರಗಳ ಊರ್ಧ್ವಗೊಳಿಸುತ್ತ ತ್ರಿಮುಲ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಡೆದರೆ ಅದಕಿಂತ ಬೇರೆ ಮದ್ದು ಇಲ್ಲ. ಆತ ಹೇಳಿದ ಈ ಮದ್ದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ವಾಂತಿ, ಬೇಧಿಗಳ ಭಯವಿರದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಮದ್ದು ಸೇವನೆಯು ವಾಂತಿ, ಬೇಧಿಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದುಂಟು.ಕೆಲವರಿಗೆ ಈ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಧಾನವು ಅರಗುವುದೆ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಅವರವರ ಶರೀರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಈ ಔಷಧ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗಣ್ಣ ಹೇಳುವ ಔಷಧಕ್ಕೆ ಈ ತೆರನ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ತನ್ನ ಈ ಔಷಧವನ್ನು ಯಾರೂ ಬೇಕಾದರೂ ಚಾಲೇಂಜ ಮಾಡಬಹುದು.ಇದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮೂಲಿಕೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಸಂಗಣ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ರೋಗ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೋಗ ಬರದಂತೆ ತಡೆ ಹಿಡಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದರ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಶರೀರ ರೋಗಕ್ಕಿಂತ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಬಗೆಗೆ ಈತ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ನವಪಾಷಾಣ ರಸ ಮುಂತಾದ ಔಷಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ
 ಈ ಮೂರು ಮೂಲಿಕೆಗಳಿಗು. ಇವು ಮರ್ತ್ಯದ ಜೀವರ
 ಚಿಕಿತ್ಸೆ.
 ಭಕ್ತಂಗೆ, ನಿಷ್ಣಾಪರಂಗೆ, ಸುಚಿತ್ತ ನಿರ್ಮಲ ವಿರಕ್ತಂಗೆ
 ರೋಗರುಜೆ ಅಡಸಿದಲ್ಲಿ ತನುವಿಂಗೆ ಕ್ರೀ ಮಾಡಿದಡೂ
 ದೋಷವಿಲ್ಲ.
 ಅದೆಂತೆಂದೆ:
 ಉಷ್ಣಕ್ಕೆ ಶೈತ್ಯ ನೆರವಣಿಗೆಯಾದಂತೆ,
 ಪಂಚಭೌತಿಕದಿಂದಾದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

ಅರಿವು ತಲೆದೋರಿದ ರೇತಕ್ಕೆ ಸಾವಧಾನದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಧದ ಬಿಡುಗಡೆ.
 ತ್ರವಿಧಕ್ಕೆತ್ತು ವಸ್ತುವನೊಡಗೂಡಿ ಎಯ್ದವಂಗೆ
 ರೋಗದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತವನಲ್ಲ.
 ಮರುಳಶಂಕರಪ್ರಿಯ
 ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದಡಿಯೊಳಗಡಗಿದವಾ.

ಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆ, ನಿರ್ಮಲ ಚಿತ್ತ ಇವು ಮೂರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಧೃಢವಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇವಗಳ ನಡುವೆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ರೋಗ ಬಂದಡೂ ಭಯ ಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಪಂಚಭೌತಿಕದಿಂದಾದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬರುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ವೈದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಚಾರವಿದೆ. ಆ ರೋಗಗಳ ಉಪಚಾರವೆಂತೆಂದರೆ

ನಾನಾ ರೋಗಗಳು ಬಂದು ದೇಹವ ಹಿಡಿದಲ್ಲಿ
 ಶಿವಾರ್ಚನೆಯ ಬೇರಕೊಳ್ಳಿ
 ಸಕಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.
 ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಪ್ರಣಮವ ತಪ್ಪದೆ ತ್ರಿಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ
 ನೆನಹುಗೊಳ್ಳಿ
 ಇವರಿಂದ ರುಜೆದರ್ಪಂಡಗು
 ಮರುಳಶಂಕರಪ್ರಿಯ ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ.

ಸಂಗಣ್ಣನೊಬ್ಬ ಅಚಲ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶಿವಾರ್ಚನೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎನಿಸಿದೆ. ಶರಣ ಮಾರ್ಗದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಬಗೆಗಿನ ತನ್ನ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುತ್ತ ಪ್ರಣವ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ, ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬಾಹ್ಯಶುದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು ಶರಣಮಾರ್ಗದವರಿಗೆ ಆ ಹೊತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಪರಿವೇಷಗಳು ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯ ಚಳವಳಿಯ ಸಂಕೇತಗಳು ಆಗಿದ್ದವು. ಎಂತಲೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ವಿಭೂತಿ, ಮಂತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳು ವೈದಿಕರ ಕರ್ಮ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಹೊರ ತರುವ ಆ ಮೂಲಕ ದೇವರು ಧರ್ಮಗಳ ಬಗೆಗಿರುವ ಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅರಿವೆ ಗುರುವಾಗಿ, ಆಚಾರವೆ ಲಿಂಗವಾಗಿ, ಜ್ಞಾನವೆ ಜಂಗಮವಾಗಿ, ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡವರ ಕುರುಹಾಗಿ ವಿಭೂತಿ, ದೃಢಚಿತ್ತದ ಸಾಧನವಾಗಿ ನಮಶಿವಾಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಅಂದಿನ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ನೆರವಿಕೊಂಡ ಪರಿಕರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಮಾರ್ಗವು ಶೂದ್ರಾದಿ ಪಂಚಮರನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ದೇವರುಗಳ ಶೋಷಣೆಯಿಮದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಧನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ದುಡಿಯುವ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ತುಂಬುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪಾಪಕರ್ಮ. ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಕಾರಣವೆಂಬ ಶತಮಾನಗಳ ಮಾನಸಿಕ ಗುಲಾಮಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೊರ ತರಬೇಕಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಕಾಣದ ಶಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವೆಂಬ ಪರಾವಲಂಬಿ ಭಾವದಿಂದ ಹೊರತಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಭರತೆ ತುಂಬಬೇಕಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಾರೆ ದೈವಭೀತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದಾಗಲೆ ಮಾನವರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರಾಗಬಲ್ಲರು. ಮಾನಸಿಕ ಸಬಲತೆಯು ಶರೀರ ರೋಗಗಳಿಂದ ದೂರವಿಡಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದು ಸಂಗಣ್ಣನ ಅಚಲ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಉಳಿದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ಈ ವಿಷಯವನ್ನೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ರೋಗ ಏಕೆ ಬರುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರ ಕುರಿತು ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಆತ ಹೇಳುವ ಯಾವ ಅಂಶಗಳು ಇಂದಿನ ನಮಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡಲಾಗದು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ವೈದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣನು ಜನರಲ್ ಮೆಡಿಸನ್ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ, ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ ಹಲ್ಲು ಬೇನೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬೇನೆ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲ ಅಂದು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಪೂರ್ತಿ ವಚನಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಅವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ದೇಸಿ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳು ದೊರೆಯಬಹುದಿತ್ತೇನೋ?